

Trupele de cercetare-Vârful de lance al armatei române

Motto-ul cercetașilor: „A fi cercetaș înseamnă să vezi și să nu fii văzut, să auzi fără a fi auzit, de fapt să fii discret dar, totodată, omniprezent”. „Audi, vidi, sile!” („Ascultă, urmărește și taci”) -

Din cele mai vechi timpuri, în orice confruntare militară, cel care a reușit să învingă a fost cel care deținea mai multe informații despre inamicul său. Spusele lui Wilhelm I după obținerea unei victorii a armatei prusace asupra francezilor că „în timp ce adversarul a avut o sută de bucătari și un spion, noi am avut un singur bucătar și o sută de spioni”, ne demonstrează importanța cunoașterii temeinice a inamicului pentru crearea surprinderii strategice și atingerea supremației pe câmpul de luptă, mai ales dacă trupele proprii sunt inferioare numeric sau tehnologic. Încă din antichitate iscoadele și spionii aduceau informații generalilor lor despre efectivele inamicilor, armele acestora, despre teren și populație, sursele lor de aprovizionare, planuri și tactici de luptă ale acestora, dar puteau și să distrugă resursele de apă, hrană, depozitele de muniție sau să elimine liderii importanți decapitând sau întrerupând lanțul de comandă.

Această nevoie de cunoaștere a determinat înființarea specialității militare denumită cercetare și a structurilor militare specializate încadrate cu militari bine antrenați și dotați cu armament și tehnică din cele mai performante, cunoscuți ca fiind cercetașii. În prezent, cercetarea presupune acțiuni complexe, dificile, foarte costisitoare, care necesită forțe special antrenate. Primele structuri militare de cercetare din armata română au fost escadroanele de cavalerie - roșorii - care, din prima jumătate a secolului XIX și până la încheierea celui de al Doilea Război Mondial au reprezentat principalele elemente de cercetare la trupe la nivel tactic și operativ. Alături de acestea, în 1857 s-a înființat în Moldova Compania specială de tiraliori care aveau misiuni de culegere a datelor și informațiilor militare despre teren și inamic. Unirea Principatelor Române în 1859 a reprezentat un moment major în constituirea unei armate naționale și a structurilor de stat major



INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ
*Independența
prin Cultură*



INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*



INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*



INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*



INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

Independența prin Cultură



Astfel, la 12 noiembrie 1859, în urma participării domnitorului Alexandru Ioan Cuza la aplicațiile militare din zona garnizoanei Iași, prin Înaltul Ordin de Zi nr. 83 care a fost publicat în Monitorul Oastei, s-a decis înființarea Corpului Statului Major General în care Secția a II-a, care era organizată după modelul Biroului 2 al armatei franceze, avea atribuții „pentru tot ce se atinge de lucrările statistice și tot ce privește lucrările tactice și strategice precum recunoașteri și itinerare militare, combinarea sau dirijarea manevrelor, alegerea pozițiilor și întărirea taberelor militare”.

Primele acțiuni ale Secției a II-a au vizat măsuri de asigurare geo-topografică prin achiziționarea de hărți și schițe topo, activități de pregătire unitară pentru luptă a trupelor și unificarea sistemului de conducere și de instrucție a unităților și activități specifice de cercetare și recunoașteri în teren, în special pe malul bulgăresc al Dunării și la frontiera cu Rusia. Primul succes al structurilor de cercetare ale armatei române a fost înregistrat în vara anului 1866, după plebiscitul din 10 mai și proclamarea lui Carol Ludwig de Hohenzollern ca domn în Principatele Române, când a fost identificat un proces secret de dislocare a armatei turce la sud de Dunăre inițiat de Înalta Poartă, cu misiunea de a interveni în principate pentru a-și păstra controlul.

Conducerea Secției a II-a a fost în măsură să-l informeze la timp pe domnitor, acesta luând măsuri imediate pentru zădărnicierea acțiunilor otomanilor și eliminarea surprinderii strategice. Apoi, în vara și în toamna anului 1876 și la începutul anului 1877, structurile de cercetare au luat măsuri pentru cunoașterea cât mai corectă a dispozitivului militar otoman de la sud de Dunăre executând recunoașteri în raioanele Vidin, Lom-Palanca coordonate de colonelul Alexandru Cernat. Acesta face demersuri pentru realizarea de urgență a unei legături telegrafice între Turnul Severin, Craiova și București pentru a transmite toate informațiile privind manevrele de forțe și mijloace ale trupelor turcești.

În scopul asigurării secretului comunicațiilor s-a realizat un „dicționar de corespondență” care a constituit o inițiativă avangardistă pentru acea perioadă. Perioada premergătoare intrării României în Primul Război Mondial s-a remarcat printr-o diversificare și intensificare a activităților structurilor militare, iar cercetarea căpăta alte valențe și se confrunța cu provocări noi și complexități care necesitau activități de culegere de informații și activități de contraspionaj. Atenția serviciului militar de informații s-a concentrat pe Austro-Ungaria, Rusia și Bulgaria.

La sud de Dunăre, activitatea de cercetare se concentra asupra manevrelor, dislocărilor și concentrărilor trupelor germane, bulgare și turcești. De asemenea, a fost acordată o atenție sporită activităților din raioanele limitrofe porturilor dunărene. În Transilvania Secția a II-a s-a bucurat de un sprijin real din partea populației locale fiind în măsură să furnizeze informațiile necesare Marelui Stat Major (MStM) pentru pregătirea campaniei din vara anului 1916. La fel s-a întâmplat și în Bucovina și Basarabia. În urma unei restructurări și adaptări la noile provocări și condiții strategice când Armata României era dispusă în acel moment istoric pe cel mai lung front din Europa de 1.400 km, iar inamicul cu care se confrunța era reprezentat de o coaliție formată din patru țări dintre care Germania avea cea mai puternică și modernă armată din Europa, în 1917 Biroul de informații avea la dispoziție forțe și mijloace complexe: aviația și o aerostație, escadroane de cercetare ale diviziilor de cavalerie, autoritățile militare și civile din zonele de frontieră, prizonieri, refugiați și populația civilă, publicațiile și materialele de război capturate de la inamic, schimburile de informații cu armatele aliate, precum și informațiile care proveneau de la unitățile aflate în contact nemijlocit cu inamicul.



Informațiile puse la dispoziție au permis planificarea și desfășurarea cu succes a operațiilor de la Mărăști, Oituz și Mărășești. Primul Război Mondial a marcat momentul dezvoltării sistemului de culegere de informații militare de la sistemele simple de cercetare la nivel tactic și operativ, la sistemul complex de cercetare la nivel strategic. Diversificarea surselor din care puteau fi obținute datele și informațiile, a capacităților de culegere, precum și delimitarea unui domeniu nou, contrainformațiile, au determinat ca în 1919 Ministerul de Război să fie reorganizat în două diviziuni, iar în Diviziunea a II-a să fie inclusă Secția a II-a Informații și Contrainformații cu două birouri: Biroul 1 informații care avea patru sub-birouri (Studiul armatelor din Balcani, Studiul armatelor din Vest, Studiul armatelor din Est Germania-Austria, Redactarea și tipărirea buletinelor de informații periodice, a broșurilor cu studiile făcute despre armatele străine și a lucrărilor pregătitoare pentru cursurile de informații militare) și Biroul 2 Contrainformații care avea două sub-birouri (Culegerea și adunarea informațiilor secrete prin intermediul agenților din țările străine și serviciul columbofil, Serviciul contrainformații, contraspionaj, propagandă și cenzură). Odată cu introducerea în armată a sistemelor de comunicare radio, încă din primii ani ai deceniului 2 interbelic, s-au luat o serie de măsuri la nivelul conducerii militare.

Din punct de vedere al cercetării radio, unele din măsuri au vizat înființarea și organizarea unor structuri separate de cercetare radio prin constituirea unei companii radio-goniometrice, la fiecare din cele trei regimente de transmisiuni și a instalării unor goniometre pe litoral, pentru Forțele Navale, încheierea de contracte de achiziție de tehnică de ascultare și goniometrie, dezvoltarea în țară a unei industrii producătoare de aparatură radio, în special de receptoare radio și fundamentarea din punct de vedere doctrinar a acestei activități la nivelul structurilor centrale prin dezvoltarea Biroului/Serviciului radio din cadrul Secției a II-a informații, ca organ de conducere și coordonare a cercetării radio. La 22 iunie 1941, odată cu intrarea României în război, Secția a II-a informații și contrainformații a fost reorganizată și a acționat în ambele eşaloane ale MCG (unul în zona de operații militare, iar cel de-al doilea în țară). Aceasta a acordat o atenție sporită reorganizării activității de cercetare la nivel tactic și operativ prin înființarea de subunități de



cercetare la toate eșaloanele.

La nivelul MCG, a comandamentelor de armată și grupurilor de armată existau structuri de nivel secție (numerotarea se păstra sub forma de Secția a 2-a) care erau parte componentă a statelor majore ale acestora, cu dublă subordonare: comandantului unității sau mării unități și, pe linia activității de informații militare, Secției a II-a informații și contrainformații din MCG. În cadrul regimentelor exista serviciul de cercetare regimentar. Structuri similare fuseseră înființate și în cadrul comandamentului aviației, marinei și artileriei, având misiunea de a prelucra și transmite Secției a II-a informații și contrainformații din MCG informațiile obținute prin mijloace proprii de culegere despre acțiunile inamicului. După încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial, aplicarea legii nr. 186 din 1945 a declanșat epurările în cadrul armatei, reducerea prin desființare a subunităților de cercetare, în special a celor de cercetare prin parașutare (înființate în 1940), precum și reducerea drastică a fondurilor alocate serviciului de informații militare.

Astfel, la nivelul unităților și marilor unități luptătoare au rămas doar câte o companie de cercetare, la fel și în cazul brigăzilor de cavalerie, armă care în scurt timp a fost desființată. În 1951, în baza unui ordin al MStM, Secția a II-A informații a fost transformată în Direcția Informații Militare (DIM) cu următoarea organizare: Secția informații, Secția operativă, Secția gospodărie, Secția cercetare la trupe, Secția cercetare radio, Secția legături externe și o serie de birouri independente (personal, cifru, secretariat, documente secrete, financiar).



În 1950 s-a reintrodus specialitatea cercetare prin parașutare, iar în 1958 s-a constituit prima structură de cercetare în dispozitivul inamicului cu misiuni la nivel strategic, cunoscută sub denumirea de „Compania specială de cercetare”, subordonată nemijlocit DIM. Aceasta a fost transformată în 1963 în batalion, devenind Batalionul 404 cercetare în dispozitiv. Evoluțiile în plan internațional și mai ales evenimentele din Cehoslovacia din 1968 au determinat conducerea militară să readucă cercetarea la un nivel superior celui deținut

în perioada când sovieticii dețineau controlul.

Astfel, în cadrul DIM s-a constituit Secția generală cercetare cu misiuni privind organizarea și conducerea activității de informații militare la nivelul unităților și marilor unități din teritoriu. În anii '70 companiile de cercetare din componența diviziilor mecanizate și compania de cercetare prin parașutare au fost transformate în batalioane de cercetare, iar batalionul de cercetare radio, goniometrie și interceptare a fost dotat cu tehnică performantă. Dimensiunea specialității cercetare în anii '90 își atinsese apogeul în efective și dotare: la trupele de uscat funcționau secții cercetare, companii de cercetare în dispozitivul inamicului prin parașutare și subunități de cercetare radio la fiecare din cele patru armate, câte un batalion de cercetare la diviziile mecanizate și cele de tancuri, o companie de cercetare la brigăzile de vânători de munte, un detașament de cercetare la regimente mecanizate sau de tancuri, câte un pluton de cercetare la batalioanele de infanterie dotate cu peste 400 vehicule blindate pentru cercetare - BRDM-1, BRDM-2 și TAB-C; la forțele aeriene existau funcțiile de șef al cercetării în statul major al comandamentului de armă, șeful cercetării, ofițer în statul major la divizie și regimente, Escadrila 31 Aviație Cercetare dotată cu 10 avioane MIG 21C, Escadrila 38 Aviație Cercetare cu 15 avioane HONG-5 (variantea chineză a avionului IL-28), o escadrilă aviație cercetare cu 3 avioane AN-30, Escadrila 143 Avioane Cercetare Fără Pilot dotată cu 12 aparate tip VR-3; la comandamentul marinei militare era șeful cercetării în statul major, șeful cercetării, ofițer în statul major în unitățile luptătoare și Centrul 243 Radioelectronic și Observare.

Dotarea acestor structuri de cercetare se baza exclusiv pe tehnică de proveniență sovietică sau autohtonă, depășite din punct de vedere tehnologic de cele din dotarea armatelor statelor din vest. După integrarea României în NATO, specialitatea cercetare a căpătat alte valențe și s-a pus accent pe dotarea acesteia cu tehnologie modernă care a permis scăderea efectivelor. Diversificarea senzorilor și a capacităților de culegere de date cu caracter militar din spațiul inamicului prin eliminarea pe cât posibil a riscului detectării acțiunilor acestora au determinat înființarea unor domenii distincte de cercetare cu denumiri din cele mai futuriste: IMINT - interpretarea imaginilor obținute de sateliți ai statelor partener, din avioane fără pilot UAV sau din avioane de cercetare, SIGINT - cercetarea comunicațiilor radio, HUMINT - informații din surse umane toate cumulate în structuri specializate în cadrul Brigăzii de Informații Militare „Mareșal Alexandru Averescu”.



O altă specializare nouă sunt forțele pentru operații speciale coordonate de un comandament separat care asigură și generează componenta specializată, de reacție rapidă, de nivel strategic, cu structuri terestre, navale și aeriene dedicate, instruită și dotată pentru executarea misiunilor de cercetare specială, acțiunilor directe neconvenționale și de asistență militară, independent sau împreună cu forțele speciale ale coalițiilor și alianțelor din care România este parte.

Col. (r) Antonio Marinescu